

НАПРЯМ 4. ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОРПОРАТИВНИХ ВІДНОСИН В АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВАХ (АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ)

Сергієнко Є. О.

*студентка 4 курсу міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

До теперішнього часу жоден з видів суспільних відносин не одержав такого числа визначень, поглядів і дискусій, як корпоративні відносини. Таким чином, оскільки корпоративні правовідносини визнаються в Україні як тип соціальних відносин, які регулюються нормами права і продовжують розвиватися, визначення їхнього кола має надзвичайно важливе значення.

Концепція корпоративних відносин визначена у постанові Пленуму Вищого господарського суду України від 25.02.2016 р. № 4 «Про деякі питання практики вирішення спорів, що виникають з корпоративних відносин». Де зазначається, що господарські суди здійснюють справи, що виникають з корпоративних відносин у спорах між юридичною особою та її учасниками (засновники, акціонери, учасники), включаючи учасника, що вибув, а також між учасниками (засновники, акціонери, члени) юридичної особи, пов'язані зі створенням, діяльністю, управлінням і припиненням діяльності такої особи, крім трудових спорів (п. 1.1.).

Корпоративними є спори про ліквідацію юридичної особи або про скасування її державної реєстрації за позовами учасників (засновників, акціонерів, членів) до цієї юридичної особи (п. 1.3.). Існують корпоративні спори щодо вимог акціонерів приватних акціонерних товариств про передачу їм прав і обов'язків покупця акцій у зв'язку з порушенням їх переважного права на придбання акцій, що продаються іншими акціонерами товариства, і спори щодо претензій акціонерів публічних акціонерних товариств та акціонерів, що володіють привілейованими акціями, про переведення на них прав і обов'язків покупця акцій у зв'язку з порушенням їхнього переважного права на

придбання акцій додаткової емісії, що розповсюджуються шляхом приватного розміщення (п. 1.4.) [1].

В судовій практиці зустрічаються велика кількість спорів за участі АТ. Одними з найбільш розповсюджених в практиці є спори про визнання недійсним рішення загальних зборів АТ.

Приклад: а) першою і апеляційною інстанцією було відмовлено позивачу в задоволенні позову про визнання недійсним рішення загальних зборів в зв'язку з порушенням права акціонера на своєчасне отримання передбаченої Законом інформації, зокрема щодо вартості акцій до дати проведення зборів.

ВС у складі колегії суддів Касаційного господарського суду у своїй постанові від 13.02.2020 р. № 910/3794/19, відхиливши касаційну скаргу, вказав, що не всі порушення законодавства, допущені під час скликання та проведення загальних зборів господарського товариства, є підставою для визнання недійсними прийнятих на них рішень.

Для визнання недійсними рішень загальних зборів товариства з підстав, які прямо не передбачені законом, необхідно встановити наскільки ці порушення могли вплинути на прийняття загальними зборами відповідного рішення та факт порушення цими рішеннями прав та законних інтересів акціонера [2].

б) У постанові від 17.03.2021 у справі № 912/969/19 КГС ВС також акцентує увагу на тому, що для визнання недійсним рішення загальних зборів товариства необхідно встановити факт порушення цим рішенням прав та законних інтересів учасника (акціонера) товариства. Якщо за результатами розгляду справи факт такого порушення не встановлено, господарський суд не має підстав для задоволення позову.

Порушення під час проведення загальних зборів можна поділити на безумовні, тобто ті, які мають наслідком безумовне визнання прийнятих на цих зборах рішень недійсними і ті, які хоч і допускаються, однак не призводять до недійсності рішень загальних зборів. Підставами для визнання недійсними рішень загальних зборів акціонерів (учасників) господарського товариства можуть бути: порушення вимог закону та/або установчих документів під час скликання та проведення загальних зборів товариства; позбавлення акціонера (учасника) товариства можливості взяти участь у загальних зборах. Права акціонера юридичної особи можуть бути визнані порушеними внаслідок недотримання вимог закону про скликання і проведення загальних зборів, якщо він не зміг взяти участь у загальних зборах, належним чином підготуватися до розгляду питань порядку денного, зареєструватися для участі у загальних зборах тощо.

Відсутність доказів повідомлення акціонера про скликання загальних зборів не є підставою для визнання недійсним рішень таких

зборів, якщо буде встановлено присутність акціонера (його представника) на оспорюваних загальних зборах [3].

в) У справі № 916/4139/15 акціонер ПАТ просив визнати недійсним рішення загальних зборів акціонерів, яким надано безповоротну фінансову допомогу товариством своєму акціонеру. У постанові за результатами розгляду касаційної скарги колегія суддів КГС ВС наголосила на тому, що, незгода акціонера з прийнятим більшістю голосів рішенням позачергових загальних зборів в порядку ч. 3 ст. 70 Закону України «Про акціонерні товариства» не свідчить про порушення його корпоративних прав і не є підставою для визнання спірного рішення позачергових загальних зборів таким, що порушує права інших акціонерів та недійсним з цих підстав. [4]

Таким чином, корпоративні відносини це суспільні відносини, що виникають між засновниками / учасниками юридичної особи і, по суті, самою юридичною особою у результаті реалізації засновницьких прав, та відносини серед учасників, котрі об'єднуються щодо набуття, реалізації й припинення корпоративних прав.

В судовій практиці зустрічаються велика кількість спорів за участі АТ. Одними з найбільш розповсюджених в практиці є спори про визнання недійсними рішення загальних зборів АТ. Визнання недійсними рішень загальних зборів учасників (акціонерів) товариства – це один із найбільш поширених та дискусійних видів корпоративних спорів. В Україні вже накопичилася певна судова практика в цьому напрямку, втім, вона й надалі продовжує активно формуватися.

Література:

1. Порядок виплати дивідендів акціонерним товариством, що затверджено Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 12.04.2016 року № 391 / Відомості Верховної Ради України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0639-16>

2. Постанова КГС ВС від 13.02.2020 р. № 910/3794/19 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87711901>

3. Постанова КГС ВС від 17.03.2021 у справі № 912/969/19 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95615743>

4. Постанова КГС ВС від 14.04.2021 у справі №911/2571/19 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96461097>